

Kindertaal, een serie in vijf afleveringen

Jan Renkema, Maandblad Onze Taal, 1982-1985

Kinderen leren op school bijzonder veel, maar de grootste prestatie verrichten ze voor hun zesde levensjaar: ze leren hun moedertaal. Hoe dit gebeurt, is een groot raadsel.

Een kind kan op den duur na al de zinnen die het heeft gehoord, zelf nieuwe, nog nooit eerder geuite zinnen voortbrengen. Kennelijk haalt een kind uit de voorbeeldzinnen structuren waarmee nieuwe zinnen worden gevormd. Hoe kan dit? De taalkundige Noam Chomsky spreekt hier van aangeboren taalvermogen. In dit artikel observeert een vader de vermogens van zijn drie kinderen in de hoop dat ook u naar uw kinderen of kleinkinderen luistert.

Kindertaal (I)

december 1982

1 *O, een ietsepietse vis!* Reactie bij het zien van een heel klein visje in een vijver.

2 *Mamma, ben zand van nat.* Kind komt binnen nadat het in een natte zandbak heeft gespeeld.

3 *Pappa wil niet met Brechtje spelen!* Boos gezegd door oudste dochter Maaïke die niet wil dat pappa met haar jongere zusje gaat spelen.

4 *Ga jij het bed oplaken?* Commentaar bij het verschonen van een bed.

5 *Meer heb ik geen cadeautjes.* Alle cadeautjes zijn uitgedeeld.

6 *Ik is groterder.* Ik ben groter.

7 *Nee, zonnetje niet in huis. Is buiten.* Reactie op ouderlijke liefkozing: 'Jij bent het zonnetje in huis'.

8 Dochter valt over een kussen. Pappa vraagt: Zag je het kussen niet liggen? Dochter huilend: *jaa* (bedoeld is: nee).

9 *Ik zal jou luisteren.* Bedoeld is: ik zal naar jou luisteren.

10 *Ik vind de muziek vies.* Ik vind die muziek niet leuk.

11 *Ik ruik hem stinken.* Er wordt aan de pop geroken die in lange tijd niet gewassen is.

12 Wijzend naar een moedervlek op pappa's arm: *Dat is geen moedervlek, dat is een vadervlek.*

Twaalf voorbeelden uit het taalgebruik van een tweejarig kind, uit elke maand één. Wil men een kind in zijn taalontwikkeling volgen, dan is een bandrecorder een onmisbaar attribuut. Soms hangt de microfoon boven de box; soms ligt die uren – zonder resultaat – op de drempel van de kinderslaapkamer. In mijn zeer directe omgeving zorgen drie taalgebruikertjes bijna dagelijks voor nieuw materiaal.

Als taalfanaat moet men natuurlijk oppassen dat kinderen niet verworden tot leveranciertjes voor kindertaalonderzoek. Maar de proefpersoontjes vinden het nog steeds leuk. Onze tweede dochter (3 jaar en 10 maanden) vraagt op de meest ongelegen momenten of pappa het spelletje 'haaltje telle' wil doen. Ze bedoelt daarmee dat er opnamen van haar gemaakt moeten worden, en verzint dan de verschrikkelijkste verhalen, die ik onmiddellijk weer ten gehore moet brengen.

Observaties van ouders zijn overigens lang niet altijd betrouwbaar. Ouderlijke trots prikkelt de fantasie, ook als het gaat om de woordjes die 'het zonnetje in huis' als kan zeggen. Dat is mij ook overkomen.

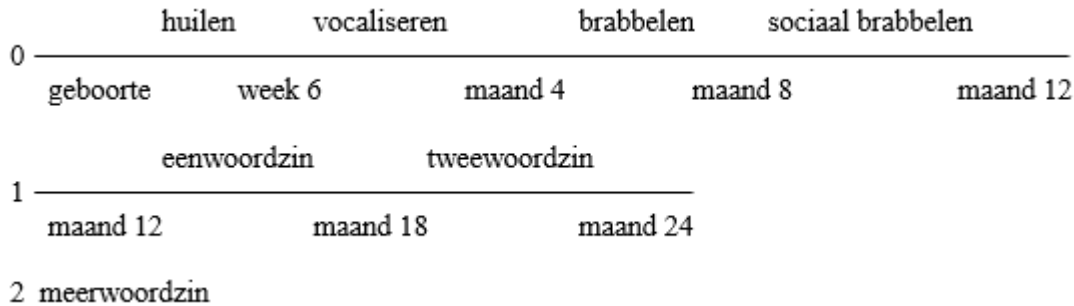
Toen onze oudste ongeveer negen maanden was, sprak zij haar eerste woordje: 'pappa', of iets wat daarop leek. (U begrijpt dat hier enige stimulans en oefening aan was voorafgegaan.) Groot was de teleurstelling toen – in mijn nabijheid – dezelfde klankenstroom ook werd geuit bij het geluid dat veroorzaakt wordt door het vallen van post op een vloermat, of het kraken van traptreden. Kennelijk betekende 'pappa' zoiets als: 'Ik hoor geluid buiten de huiskamer'. Bij nader inzien was deze betekenis niet zo gek. Want mamma zei vaak 'Daar komt pappa', wanneer ze hoorde hoe ik – thuisgekomen – de fiets in het schuurtje zette.

De voorbeelden waarmee dit artikel opent, komen alle uit het tweede levensjaar. De meeste ouders vinden de taal van hun kinderen dan pas interessant, omdat Marietje of Keesje op die leeftijd zo aardig uit de hoek kan komen. Toch begint het taalgebruik al veel eerder. Meestal worden omstreeks de eerste verjaardag de eerste woordjes geproduceerd. Maar ook in het eerste levensjaar zijn er voor de taalliefhebbers al

interessante verschijnselen waar te nemen. In de literatuur over kindertaal worden meestal de volgende fasen onderscheiden:

Wanneer u zelf bandopnamen maakt, kunt u dat controleren.

De taalontwikkeling van het kind

Voordat dit schema wordt uitgelegd, wil ik nog zes punten opmerken.

A Eerst een geruststelling. U hoeft volstrekt niet bang te zijn dat uw kind abnormaal is, wanneer de eerste woordjes pas kome bij 15 of 16 maanden. Dit schema geeft alleen gemiddelden. Hoe vroeg of laat het kind ook gaat praten, de eindontwikkeling bij vijf jaar is meestal gelijk. Sommige kinderen blijven heel lang zwijgzaam en doen het dan ineens goed, andere kinderen beginnen heel vroeg, maar blijven soms lang fouten maken. Cornelis Verhoeven vertelt in zijn boek ‘Een vogeltje in mijn buik’ (een boek over de taalontwikkeling van zijn dochtertje) dat ‘Neeltje’ al heel vroeg praatte, voor ze één jaar oud was. Daarentegen begon een vriendje van onze oudste dochter pas te praten toen hij 18 maanden was, maar toen ging het ook razendsnel.

B De indeling in fasen betekent niet dat in een bepaalde fase geen elementen uit de vorige fase meespelen. In een volgende aflevering wordt de eenwoordzin-fase behandeld, maar ook volwassenen hebben nog veel uitingen van één woord, bijvoorbeeld ‘koffie?’ voor ‘wil je nog koffie?’

C We zullen in deze serie over kindertaal steeds blijven spreken over de taal van het kind, maar even interessant is de taal van volwassenen tot kinderen. Een bekend verschijnsel is dat ouders wanneer ze tot kinderen praten, hoger gaan spreken en meer verkleinwoorden gebruiken.

D In literatuur over kindertaal vindt men ook vaak opmerkingen als: In deze fase kan vastgesteld worden of er iets met het kind aan de hand is. Of wanneer het kind dit of dat niet doet, kan er sprake zijn van autisme enz. enz. Voor het signaleren van deze verschijnselen acht ik me niet bevoegd.

E Veel ouders zijn brandend nieuwsgierig naar de intelligentie van hun kind. Ze hebben wel eens gehoord dat veel praten van ouders intelligentie zou bevorderen, en willen dan van een taalkundige horen of dit klopt. Ook hier geen oordeel, bij gebrek aan kennis. In deze bijdragen over kindertaal wordt alleen over de taalontwikkeling gesproken.

F In kindertaalstudies komt tegenwoordig steeds meer de vraag aan de orde of kindertaal niet moet worden bekeken in ruimer verband. Centrale vragen zijn dan: Wat doet een kind wanneer het een taaluiting produceert? Hoe is het talig handelen van een kind (vragen, bevelen, enz.) ingebed in andere vormen van handelen of sociaal gedrag? Dit aspect zal slechts mondjesmaat aan de orde komen, omdat er nog weinig over bekend is.

Terug naar het schema. De vier fasen in het eerste levensjaar worden samen ook wel de prelinguale (‘voortalige’) periode genoemd.

1. Huilen

Aan het eerste geluid dat een kind maakt, de geboortekreet, worden al diepzinnige beschouwingen verbonden. De filosoof Kant

wees er op dat dieren niet huilen bij de geboorte, maar kinderen wel. Dit eerste huilen werd door hem geïnterpreteerd als een ‘aanspraak op vrijheid’. Psychologen à la Freud interpreteren de geboortekreet als een angstkreet, behorende bij het geboortetrauma.

Hoe het ook zij, direct bij de geboorte worden de longen volgezogen met lucht. Bij het uitademen ontstaat er dan geluid doordat de stemspleet in het strottenhoofd wordt dichtgeknepen. Het huilen in de eerste weken is zeker geen uiting van onbehagen. Zoals het kind in die tijd veel ongecontroleerde bewegingen maakt, waarbij het spieren spant en ontspant, zo spant en ontspant het ook de spieren in de stemspleet. Pas gaandeweg ontwikkelt dit huilen zich tot een signaal van onbehagen. Het is zeer aannemelijk dat ouders (of verzorgers) hieraan bijdragen. Ouders reageren op een huilende baby met sussende reacties: de baby hoort een troostende stem, krijgt eten en warmte. Zo wordt huilen het eerste communicatiesignaal: de baby gaat huilen wanneer hij zich ongemakkelijk voelt.

2. Vocaliseren

Na een week of zes komen er ook andere geluiden, die duidelijk kunnen worden onderscheiden van huilen. Het zijn geluiden als ‘uh’, ‘eu’, ‘aa’ die ontstaan doordat de stemspleet wat rustiger trilt, waarbij geen plotselinge spierspanning optreedt. Er zijn ouders die opmerken dat hun baby in deze fase al geluiden imiteert, wanneer de moeder uh-uh zegt, reageert de baby op dezelfde manier.

Wij hebben het thuis herhaalde malen geprobeerd, maar het is ons zelden gelukt een imitatie uit te lokken. We zijn er mee opgehouden toen onze kinderen ons aankeken met een blik van: ‘Wat verwacht je nu weer van me!’ En toen waren we al weer een fase verder. We merkten dat de klanken veranderden. De mond ging niet meer alleen op zo’n manier open dat de lucht via de stemspleet ongehinderd kon doorstromen, maar de tong ging af en toe omhoog of de lippen werden bewogen. In studies over kindertaal heet dit:

3. Brabbelen

Opvallend in deze fase is dat de baby allerlei klanken produceert die ons buitenlands aandoen. De Nederlandse taalgeleerde Van Ginneken die aan het begin van deze eeuw over kindertaal

schreef, spreekt van een kinderlijk concert dat wij kunnen vergelijken met bommen, kakelen, knorren, tjuiken, stilpen, spuwen, sissen, enz. Men zegt wel dat het kind zo alle mogelijke klanken verkent.

Belangrijk voor dit soort geluidsspelletjes is de rol van de omgeving. De baby kan deze spelletjes lange tijd alleen spelen en eindeloos herhalen, maar hij heeft er ook zichtbaar plezier in wanneer ouders meedoen. Soms wordt wel gezegd dat de eerste klanken in deze fase de ‘m’ en de ‘p’ zijn, waarbij dan de ‘a’ die in de vorige fase al gehoord zou kunnen zijn, zorgt voor mamamama, of papapa, maar dit wordt door andere observaties tegengesproken.

Vast staat wel dat een baby in deze fase alle mogelijke klanken van welke taal dan ook kan produceren. En dat is maar goed ook, want hij weet natuurlijk niet in welk taalgebied hij is terecht gekomen.

4. Sociaal brabbelen

Langzamerhand verdwijnen de uitheemse klanken uit het gebrabbel. De baby hoort geen stimulerende geluiden van de ouders wanneer het vreemde klikklanken of alleen maar br’s produceert. Die klanken verdwijnen daarom vanzelf. De baby past zich aan en ontwikkelt, in ons geval, Nederlandse spraakklanken. Men noemt het sociaal brabbelen ook wel aangepast brabbelen. Ook op ander gebied is er trouwens sprake van socialisatie. De baby begint steeds duidelijker onderscheid te maken tussen vreemden en bekenden. De taalontwikkeling is niet los te zien van ontwikkelingen op ander gebied. Bij het sociaal brabbelen gaat het niet alleen om het produceren of imiteren van klanken, maar ook om de zinsmelodie. Veelal reageert de baby eerder op de intonatie dan op de betekenis van woorden. De ‘woordjes’ in deze brabbelfase bestaan meestal uit lettergrepen van één medeklinker (bijvoorbeeld m) en een klinker (bijvoorbeeld a). Opvallend is hierbij het aantal herhalingen (ook wel reduplicaties genoemd). We krijgen dan klankpatronen als mama, papa, kiki, pipi, enz. Dit verschijnsel van reduplicatie wordt gezien als een uiting van een algemene neiging tot herhalen. (Dit komt op deze leeftijd veel voor: het kind kan eindeloos blokjes in een doos stoppen of eten van de kinderstoel gooien.) Over de taalontwikkeling van het kind valt nog veel meer op te merken. Een volgende keer zal

de fase van de eenwoordzin worden behandeld. Het is niet de bedoeling dat alleen de directe omgeving van de eindredacteur in deze bijdragen figureert. Voorbeelden zijn welkom.

Kindertaal (II)

februari/maart 1983

De eenwoordzin

In het december-nummer is iets verteld over de taalontwikkeling in het eerste levensjaar. Een kind praat dan nog niet echt, maar produceert allerlei brabbelklanken. En geleidelijk aan uit het alleen maar die klanken en intonatiepatronen die het in zijn omgeving hoort, het zogenaamde 'sociaal brabbelen'. Dan, plotseling komen de eerste woordjes, meestal omstreeks de eerste verjaardag.

Hoe weten we nu dat een kind een woord heeft geuit? Wat is het verschil tussen het gebrabbelde 'mama' en het woord 'mama'? Het belangrijkste kenmerk van een woord is in dit geval het symbolisch karakter. Een woord is – in tegenstelling tot een brabbeluiting – niet meer aan één bepaalde situatie gebonden.

Wanneer het kind alleen maar 'mama' roept, wanneer het mama ziet, dan is zo'n klankgroep gebonden aan de situatie. Maar zegt het kind ook 'mama' terwijl mama niet in de buurt is, dan spreken we van een woord. Bij een van mijn dochters merkte ik dat op de volgende manier. Ze had boven met haar pop gespeeld, maar was zonder pop door mama mee naar beneden genomen. Nadat ze wat te drinken had gekregen liep ze plotseling naar de deur, en riep 'pô!', daarmee kennelijk bedoelend: ik wil mijn pop.

Naast de 'symboolfunctie' zijn er nog andere voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Ten eerste moet de klankgroep min of meer constant zijn. Wanneer de pop de ene keer 'pô' en de andere keer 'opop' of 'op' heet, noemen we zo'n uiting nog geen woord. Ten tweede moet de klankgroep steeds hetzelfde benoemen. Wanneer pô ook gebruikt wordt voor de blokken of de hond, dan zijn de betekenissen te uiteenlopend. Uiteraard komt het vaak voor dat de betekenis anders of vager is. Onze tweede dochter zei lange tijd 'woef' tegen een hond en alle dieren die groter waren, terwijl 'mauw' gebruikt werd voor alle kleinere dieren.

Zo ook zei Auke 'aaph' tegen alle knuffelbeesten en poppen, omdat zijn lievelingsbeest een aap is. Maar de klankgroep 'aaph' noemen we een woord, omdat Auke ook 'aaph' zegt als hij zijn aap kwijt is. Je zou kunnen zeggen dat het concept 'aap' in z'n hoofd aanwezig is.

Hoewel er in deze fase steeds enkele woordjes worden geuit, spreken we toch van een eenwoordzin. De eerste woorden hebben namelijk dezelfde functie als zinnen. Wanneer een kind 'bal' zegt, bedoelt het bijvoorbeeld 'Daar is de bal'. Een andere intonatie 'bal?' kan betekenen 'Mama, gooi de bal'. Zo ook wordt met 'bal!' bedoeld 'Ik wil die bal hebben'.

Na het uiten van de eerste woorden gaat de ontwikkeling heel snel. Ouders stellen soms verbaasd vast dat hun kind in twee weken wel vijf woorden heeft geleerd. Heel bekend is dat er ook na zo'n snelle start een periode van relatieve stilstand volgt. De taalontwikkeling gaat in horten en stoten, en is ook afhankelijk van ontwikkelingen op ander niveau. Wanneer bijvoorbeeld een kind van 14 maanden voor het eerst op het balkon mag spelen, heeft het zoveel afleiding dat het 'vergeet' te praten.

Ter illustratie volgt hier de woordenschat van de drie taalgebruikertjes in mijn directe omgeving toen ze 15 maanden oud waren.

De woorden in deze lijsten zijn ter wille van de overzichtelijkheid opgedeeld in de rubrieken: 1. verzorgers, 2. eten en drinken, 3. speelgoed, 4. dieren, 5. handelingen, 6. uitroepen. In deze lijst is geen rekening gehouden met de volgorde waarin de woordjes werden geleerd. We weten het ook alleen nog maar van de eerste twee woordjes. Maaïke: papa, mama; Brechtje: mama, papa en Auke: aaph, bâ.

Het opstellen van dit soort lijsten is trouwens een lastig karwei. Alle drie kinderen zeiden ook iets wat op 'nee' leek: 'nih', maar we konden er geen betekenis in ontdekken. Sommige uitroepen werden frequent gebruikt, maar we hoorden ook nog klankcombinaties die aan de brabbelfase deden denken, met soms de functie van een uitroep. Zo zei Auke vaak 'akke' of 'Auke' zonder dat hij door had dat dit zijn eigen naam was. Ook is de kans groot dat alleen de ouders sommige woorden herkennen. Maaïke bijvoorbeeld sprak 'poez' uit met de lippen in de stand van de 'ie'. Verder blijft het onderscheid tussen woord en standaardreactie bijzonder

	<i>Maaike</i>	<i>Brechtje</i>	<i>Auke</i>
1.	papa mama	papa mama	papa mama ia (Ria, de oppas)
2.	sése (eten) koeke (koekje) vla	ete (eten) appu (appel) ka (kaas)	koe (koekje) ap (drinken) ije (ijsje)
3.	pô (pop) bal toe-toe (speelgoedauto) kôke (knoopje) boem (bloem)	oto (auto)	aaph (aap, pop) bâ (bal) kam
4.	poez (poes) woef (hond) bih (beer) pa (paard) koe (koe) bè } alle grote dieren boe }	poe (poes) woef (hond) bè (schaap) piepie (vogel) tôtô (tok-tok, kip)	woe (hond)
5.		aai (aaien) heppe! (hebben) bij uit op	aaie (aaien) dada (wuiwen) uit op
6.	boem! (als iets valt) mô èè (mooi hè!) foei wè (weg)	boem bah	boem ook (ik wil ook)

moeilijk. Zo zei Maaike stevast ‘sow-sow’ wanneer we in het bekende kinderliedje toekwamen aan de regel ‘Zo gaan de scheepjes voorbij’. Opvallend is dat sommige woorden een engere of ruimere betekenis hebben dan in de volwassentaal. Brechtje gebruikte ‘bij’ alleen in de betekenis ‘ik wil bij jou op de stoel zitten’; ‘uit’ werd door haar gebruikt in drie situaties: a. het boek is/moet dicht, b. ik wil eruit (meestal uit de kinderstoel) en c. ik wil bij je op schoot. Later zullen we nog zien dat voorzetsels vaak in tegenovergestelde betekenis worden gebruikt. Maaike riep soms ‘sése’ wanneer de tafel gedekt werd, maar riep ook een keer klagend ‘sése’ toen ze haar eten te heet vond. Ook viel het bij alle drie kinderen op dat ze veel meer begrepen dan ze onder woorden konden brengen. Wanneer we zeiden: ‘doe de deur eens dicht’ of ‘pak je schoenen’ dan werd – tenminste als ze er zin in hadden – aan de opdracht voldaan.

Veel verschillen tussen deze lijstjes zijn voor de ouders verklaarbaar. Auke begon woordjes te zeggen tijdens een zomervakantie. In die tijd kregen zijn zusjes bijna dagelijks een ijsje. ‘Ije’ werd door hem dan ook alleen maar met een

dwingende intonatie geuit. Auke’s woord voor drinken is waarschijnlijk ontstaan als imitatie van appelsap. Opvallend is het verschil in woorden voor dieren (rubriek 4). Auke gebruikt alleen maar woe, en heel soms ook iets als ‘kôkô’ voor eend. Maar dan alleen als je zelf heel nadrukkelijk kwak-kwak zegt, terwijl zijn zusjes op de leeftijd al minstens vijf onderscheidingen kenden voor het dierenrijk. Dit verschil komt waarschijnlijk doordat wij als ouders met ons derde kind veel minder dierenboekjes hebben bekeken. Ook hadden wij op dat moment geen poes meer in huis. (De kinderen gebruikten de poes als speelgoedbeest, en daar kon het arme dier niet tegen.)

Nog één opmerking over de taal in deze fase van de eenwoordzin. Af en toe konden wij vaststellen dat kinderen ook reageren op conversatie tussen de ouders. Tijdens de maaltijd riep Maaike plotseling om haar beer (bih? bih!). Een andere keer wilde ze haar aardappels niet opeten en riep ze onmiddellijk om haar bekertje vla. Toen we de bandjes beluisterden, merkten we dat vlak voor bih?bih! het woord ‘proberen’ was

gevallen; het woord *vla* was een reactie op de mededeling dat er tijdens een storm zeer krachtige windvlagen waren geweest.

Het is voor een kind ook wel moeilijk! Zo hadden wij onlangs nog een heuse woordentwist met een van onze dochters, die beweerde dat een vriendin van ons een nieuwe glijbaan had. Wij zouden dat gezegd hebben, en wij mochten niet liegen enz. Toen wij volhielden dat het echt niet waar was van de glijbaan werden wij zeer gemeen bevonden. Liegen, o.k., maar niet toegeven, dat was pas erg. Pas 's avonds laat kwamen wij erachter dat over die (werkloze) vriendin was opgemerkt dat ze een nieuwe baan had gekregen.

Deze notities over de fase van de eenwoordzin zullen hoop ik voldoende aanknopingspunten geven voor taalobservatie bij kinderen van Onzetaallezers. In een volgend artikel zullen de fasen 'tweewoordzin' en 'meerwoordzin' aan bod komen.

Kindertaal (III)

september 1983

In het decembernummer 1982 van 'Onze Taal' is een overzicht gegeven van de taalontwikkeling in het eerste levensjaar: huilen, vocaliseren, brabbelen en sociaal brabbelen. Meestal produceert een kind omstreeks zijn eerste verjaardag de eerste woordjes. In het februari/maartnummer 1983 is iets verteld over de woordenschat op de leeftijd van 15 maanden. Een kind uit dan zinnen van één woord. Dit is de fase van de één-woordzin. In de tweede helft van het tweede levensjaar begint een kind zinnen van twee woorden te uiten.

Het tijdstip waarop kinderen zinnen van twee woorden gaan zeggen, verschilt nogal. Het ene kind verrast zijn ouders al op de eerste verjaardag met 'koeke hebbe' terwijl het andere kind pas na 24 maanden zover is.

Bij twee van onze kinderen kon ik de volgende uitingen noteren toen zij 18 maanden waren:

pop mee
kannie
sasaan (ik wil mijn jas aan)
choenan (ik heb mijn schoen aan)

Bij het derde kind kwam de eerste twee-woordzin twee maanden later: 'ope make'. Maar drie dagen later hoorde ik van hetzelfde kind al een drie-woordzin toen ze bezig was knopen uit een doosje te halen: 'cent is op'. Graag herhaal ik hier wat ook al in vorige afleveringen over kindertaal is opgemerkt: de opgegeven data voor een bepaalde fase in de taalontwikkeling moeten als zeer ruwe gemiddelden worden opgevat.

Interessanter dan de data is de vraag hoe de overgang naar de twee-woord-zin wordt gemaakt. Hoe komt het dat een kind plotseling twee woorden in een zinvol verband uit? Vaak ziet men dat een kind in de fase van de éénwoordzin twee woorden na elkaar uit, elk met een eigen intonatie en met een duidelijke pauze ertussen, bij voorbeeld: 'Pop!' 'Mee!'

Gaandeweg worden de pauzes kleiner en komt er één intonatiepatroon. Een verklaring hiervoor blijft speculatief. In literatuur over kindertaal las ik hierover het volgende. Een kind leert in het tweede jaar lopen en krijgt dan inzicht in de relaties tussen voorwerpen. Zonet zat het met een autootje op een stoel, maar nu het onder de tafel is gekropen en dat autootje nog steeds op de stoel ligt, is 'oto daar' of 'oto stoel'. Dus wanneer een kind relaties ziet tussen dingen, legt het ook verbanden tussen woorden.

In de fase van de twee-woordzin wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van de zinsbouw. Wanneer we de taalontwikkeling vanaf het begin overzien, kunnen we ruwweg zeggen dat eerst de klanken en de intonatie aan bod komen (in het eerste levensjaar), dat daarna de basis gelegd wordt voor betekenisonderscheidingen (de fase van de één-woordzin) en dat pas daarna de zinsbouw komt.

Interessant in dit verband is dat de studie van kindertaal ook het onderwijs in vreemde talen heeft beïnvloed. Wanneer men volgens de 'natuurmethode' Engels leert, moet men eerst intonatie en klanken oefenen en pas in een veel later stadium iets leren over grammatica.

Kindergrammatica

Sommigen denken misschien dat een grammatica van twee-woordzinnen wel eenvoudig zal zijn, maar toch blijkt het bijzonder moeilijk deze uitingen goed te beschrijven.

In de fase van de twee-woordzin zien we vaak dat een kind een paar woorden heel frequent

gebruikt, bij voorbeeld ‘aan’, ‘niet’, en deze voor of achter de zogenaamde lexicale woorden plaatst. De korte, veel gebruikte, woordjes fungeren dan als spil voor de eigenlijke mededeling. Voor of na ‘niet’ kan dan komen:

wilnie (ik wil niet)
 mânnie (dat mag je niet doen)
 nie bed (ik wil niet naar bed)
 nie dinke (ik mag mijn bordje niet als beker gebruiken)

Het onderscheid spilwoorden-lexicale woorden doet denken aan de grammaticale onderscheiding in functiewoorden en inhoudswoorden in de volwassaantal. Inhoudswoorden zijn de zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, bijwoorden en werkwoorden. Tot de functiewoorden rekent men onder ander lidwoorden, voorzetsels en voegwoorden, dus woorden die worden gebruikt om inhoudswoorden te verbinden.

Toch was bij onze kinderen het onderscheid spilwoord-lexicaal woord niet duidelijk vast te stellen. Veelvuldig kon ik uitingen noteren met twee spilwoorden ‘niet-aan’ (ik wil geen kleren aan) of met twee inhoudswoorden ‘ete bed’ (er liggen broodkruimels in bed). Een ander bezwaar is dat door dit onderscheid de verschillen in betekenisrelatie niet duidelijk worden.

Neem bij voorbeeld de volgende drie uitingen:

mama pakke – ik wil dat mama mij pakt
 mama pakke – ik ga mama pakken
 mama geve – ik ga dit aan mama geven

De eerste twee uitingen zijn oppervlakkig gezien gelijk, maar in de eerste is ‘mama’ onderwerp en in de tweede lijdend voorwerp. In de derde uiting heeft ‘mama’ de functie van meewerkend voorwerp.

Ook de twee-woordzinnen vertonen al een structuur waarin veel meer onderscheidingsmogelijkheden aanwezig zijn dan men op het eerste gezicht zou vermoeden. Eigenlijk hanteert een kind van ongeveer 20 maanden al een volwassen telegramstijl. Maar juist wanneer je je begint af te vragen waarom die kleine mensjes altijd ‘wilniet’ en nooit ‘nietwil’ zeggen, of waarom ze ‘bednie’ ongrammaticaal vinden en, ook op ongepaste momenten, altijd ‘niebed’ zeggen, zijn ze alweer een fase verder en zeggen

ze ‘wil nie bed’. En daarna worden de zinnen heel snel langer.

Klanken en intonatie

In de fase van de twee-woordzin ligt de nadruk wel op de zinsbouw, maar dit betekent niet dat er op het terrein van de klanken niets gebeurt. Onze jongste, 25 maanden, slaagt er nu al af en toe in een woord te uiten dat met twee medeklinkers begint. Eerst zei hij ‘bôkke’; nu zegt hij al duidelijk ‘blokke’. Maar wanneer ik hem ‘school’ voorzegg met een duidelijke ‘s’ voor de ‘zachte g’, kijkt hij me zeer nadenkend aan en zegt dan nadrukkelijk ‘chool’, met nauw verholten trots over zijn pas geleerde l-klank.

Onlangs leverde ons verschil in taalbeheersing nog een forse teleurstelling op (voor hem). Hij zat voor op de fiets en ik zei: ‘Straks gaan we lekker in de tuin spelen’. Het mannetje werd plotseling heel vrolijk en bleef de hele weg iets brabbelen over ‘tuintuintuin’. Naarmate wij dichter bij huis kwamen, kwam er een vragende en allengs een verontwaardigde intonatie in zijn stem. ‘Ja, ja we zijn er zo’, sprak de vader. Diep teleurgesteld ging het ventje in de tuin zitten, en riep: ‘Nee tluin, Ikke teluin! Mamma toe’. Pas toen begreep ik dat hij in mijn ‘ui’ een ‘ei’ had gehoord en voor de ‘r’ de klank had gebruikt die daar het meest op lijkt. Hij had eens mama van de trein mogen halen en was sindsdien een grote vriend van de NS. De ‘l’ en ‘r’ zijn de moeilijkste medeklinkers voor kinderen. Heel aardig is dat kinderen vaak hardleers blijven bij woorden die ze al op een foute manier hebben leren uitspreken. Onze tweede dochter zei tot op driejarige leeftijd nog steeds dat zij ons ‘wief’ vond, terwijl ze de ‘l’ allang kon uitspreken. Ze is er tot onze spijt mee opgehouden toen onze oudste dochter haar meende te moeten corrigeren.

Er is uit deze fase nog heel veel te vertellen over intonatie, betekenissen en ook over taalspelletjes. Ik moet het kort houden, anders krijgt kindertaal te veel aandacht. Tot besluit een voorbeeld over intonatie.

Op zeker moment plantte onze jongste een Legobouwwerk op mijn bureau en keek mij aan met een gezicht van ‘Wat vind je me daarvan!’. Ik was enigszins uit mijn concentratie en riep half-cliché: ‘Wat heb je dat mooi gedaan!’ Prompt keek hij zeer beteuterd naar de grond en trok

hetzelfde gezicht als op de ochtend toen hij moedwillig een beker melk door de kamer gooide. Toen riep ik verstoord: 'Wat heb je nou gedaan!' Kennelijk had ik dezelfde intonatie gebruikt in het 'compliment' over zijn Legobouwwerk.

Kinderen op deze leeftijd reageren (evenals honden) veel zuiverder op intonatie dan volwassenen. Wij zijn vaak afgestompt in onze communicatieve functie. Het eigenaardige van onze volwassen taal is dat dit kind met zijn Legobouwwerk mijn gedrag als honds zou moeten bestempelen.

Een taallerend kind is sterk afhankelijk van ouders en opvoeders, vooral als het gaat om betekenis-onderscheidingen. Het heeft geen andere keus dan die onderscheidingen over te nemen. Een kind dat begrepen wil worden, kan geen eigen taal ontwikkelen, maar toch slaagt het er soms in om duidelijk te maken dat taal meer is dan het doen van mededelingen. Zo geven kinderen volwassen taalles.

Kindertaal (IV) juli/augustus 1984

Mede op instigatie van drie aankomende taalgebruikertjes in de zeer directe omgeving van deze taalliefhebber, is in de afgelopen jaargangen drie maal een bijdrage verschenen over de manier waarop kinderen taal leren. In het december-nummer van 1982 is iets verteld over de taalontwikkeling in het eerste levensjaar. Een kind praat dan nog niet echt, maar produceert allerlei brabbelklanken. En geleidelijk aan uit het alleen maar die klanken en intonatiepatronen die het in zijn omgeving hoort, het zogenaamde 'sociaal brabbelen'. Dan, komen plotseling de eerste woordjes, meestal omstreeks de eerste verjaardag.

In het februari/maart-nummer van 1983 verscheen een bijdrage over de woordenschat op de leeftijd van 15 maanden en over de verschillen tussen drie kinderen uit één gezin. Kinderen zitten op de leeftijd meestal in de fase van de éénwoordzin. In het september-nummer van 1983 is informatie gegeven over de fase van de tweewoordzin. Deze fase begint meestal bij ongeveer 18 maanden. Dan horen we uitingen als 'wilnie' voor 'ik wil niet naar bed'. Omstreeks het tweede levensjaar beginnen kinderen ook de

moeilijke klanken te leren (voor het Nederlands zijn dat de l en de r). Verder blijken jonge taalgebruikers bijzonder gevoelig te zijn voor intonatie.

Inmiddels zijn onze taalleveranciertjes weer een jaar ouder en ligt er een taalschat opgeslagen in notitieboekjes en op cassettebandjes. Uiteraard kan hier niet alles worden vermeld. In deze serie over kindertaal zal een selectie worden gemaakt. Wellicht worden ouders en grootouders door deze keuze gestimuleerd tot observatie van het zo wonderlijke verschijnsel kindertaalontwikkeling.

Literatuur

Voor de liefhebbers vermeld ik hier eerst wat literatuur. Vorig jaar verscheen van de hand van dr. L. Beheydt *Kindertaalonderzoek: een methodologisch handboek*. Het is uitgegeven bij uitgeverij Cabay in Louvain-La-Neuve. Dit boek geeft een overzicht van de zeer verschillende aspecten van kindertaal-onderzoek en bevat ook nuttige tips voor degenen die zelf kindertaal willen onderzoeken. Van iets oudere datum is de eveneens Vlaamse studie van dr. A.M. Schaerlakens, *De taalontwikkeling van het kind* (Groningen, Wolters-Noordhoff 1977). In deze studie wordt heel leesbaar de ontwikkeling tot het vijfde levensjaar beschreven aan de hand van veel voorbeelden. In 1979 verscheen als Aulapocket 659 een vertaling van 'Language and Maturation' van Paula Menyuk onder de titel *Kind en taalontwikkeling* (Utrecht/Antwerpen: Het Spectrum). In dit boek staat een apart hoofdstuk over de lagere-schooltijd. Bovendien wordt er ook aandacht besteed aan de taalontwikkeling na de adolescentie. Een heel ander karakter heeft het boek van Corn. Verhoeven: *Een vogeltje in mijn buik*; de taal van Nena (Baarn: Ambo 1976). Dit boek bevat een jaar dagboeknotities over het taalgebruik van dochtertje Neeltje tot de leeftijd van tweeënehalf jaar. Uiteraard bestaat er ook veel buitenlandse literatuur. Een aardige inleiding is *Early Language* van P.A. de Villiers en J.G. de Villiers (Fontana Open Books, Glasgow 1979). Inzicht in de ontwikkeling van communicatieve functies geeft Th. E. Weeks in *Born to Talk* (Rowley; Massachusetts 1979).

Van twee- naar meerwoordzin

De laatste aflevering in deze serie ging over de tweewoordzin. De fase daarna wordt in de literatuur aangeduid als de fase van de meerwoordzin. Wanneer een kind eenmaal begint te praten in zinnen van meer dan twee woorden, dan volgen er vrij snel zinnen van vier en meer woorden. De ontwikkeling gaat dus, simpel uitgedrukt, van één via twee naar veel. De fase van de meerwoordzin begint meestal omstreeks het tweede levensjaar en loopt door tot ongeveer het derde levensjaar. Er kunnen tegen die tijd al zinnen geproduceerd worden van acht woorden. De woordenschat stijgt in deze fase van ongeveer vierhonderd naar negenhonderd woorden.

Bij onze jongste kon ik de overgang van tweewoordzin naar driewoordzin vrij nauwkeurig vaststellen. Enkele dagen voor zijn tweede verjaardag zei hij plotseling:

1. moete kijke papa!

Voor die tijd zei hij wel: ‘Moete kijke!’ of kortweg ‘papa’ als hij wilde dat ik iets moest zien, maar op een bepaald moment werden deze uitingen bijna onmerkbaar aan elkaar verbonden. Ook vóór deze fase kwamen deze drie woorden achter elkaar voor, maar dan kwam ‘papa’ erachter als tweede zin, in die situatie waarin ik niet snel genoeg kwam kijken: ‘Moete kijke!’ – ‘papa’. Maar plotseling werden deze woorden in één zinsintonatie geuit.

In de literatuur wordt vermeld dat er in deze fase alleen sprake is van eenvoudige, niet-samengestelde zinnen. U zult begrijpen dat ik aan het eind van deze fase aandachtig heb geluisterd naar de langere zinnen, om na te gaan wanneer de eerste samengestelde zinnen zich aandienen. En inderdaad, tegen haar derde verjaardag uitte onze oudste dochter zich aldus:

2. Hij was een keer kapot en toen maak jij hem.

Vrij snel na deze nevenschikking kwamen ook de eerste onderschikkingen:

3. Ik dacht dat jij niet een mandarijntje had.

4. Jij hebt het helemaal donker gemaakt omdat (bedoeld is: zodat) ik de pop niet kan zien.

De laatste zin van dertien woorden was de langste zin die ik in deze tijd kon noteren. Uiteraard moet een kind in deze fase nog veel leren, zoals juist gebruik van tijden (2) en voegwoorden (4) en de regels voor ‘geen’ (3).

Met deze verschijnselen blijven trouwens ook volwassenen taalgebruikers moeite houden.

Na deze meerwoordzinfase volgt er een nog langere periode tot het vijfde jaar waarin niet alleen de woordenschat wordt uitgebreid en de zinnen langer worden, maar waarin ook de grammaticaregels worden aangeleerd. Hierover een volgende keer meer.

Poëtisch taalgebruik?

In deze aflevering wil ik alvast op enkele verschijnselen wijzen die vanuit een andere invalshoek ook nog in latere afleveringen aan de orde zullen komen. Ter illustratie enkele meerwoordzinnen.

5. Kun jij dat breien? (Dochtertje komt met een gescheurde jurk bij mama.)

6. Ik vind de muziek vies (Ik vind die muziek niet leuk.)

7. In het bos kwamen we een zandbak tegen.

Een kind in deze fase moet oneindig veel betekenis-nuanceringsleren. Wij zijn er ons eigenlijk niet van bewust dat de woordkeus voor het begrip ‘vervoeren’ of ‘zich verplaatsen’ afhankelijk is van het ‘medium’ waarin het vervoer plaatsvindt: te land (rijden); ter zee (varen); in de lucht (vliegen). Een kind moet deze en nog fijnere nuanceringsleren en gaat daar ook als adolescent mee door. Bij voorbeeld in stijloefeningen over het onderscheid tussen ‘brutaal-vrijmoedig-vrijpostig’ of ‘brosbroos-fragiel’.

Een gescheurde jurk kun je niet ‘breien’, maar het duurt vrij lang voor alle naaidoos-activiteiten zijn onderscheiden in borduren, naaien, breien, herstellen, verstellen enz. Er is niets op tegen om muziek ‘vies’ te vinden, maar wij gebruiken nu eenmaal geen smaaktermen voor muziek. Woorden die te maken hebben met het smaakzintuig worden niet gebruikt voor het gehoorzintuig. Nee? In poëzie gebeurt dat wel. Dat heet synesthesie: het weergeven van zintuiglijke indrukken met behulp van termen die bij een ander zintuig behoren. Bij voorbeeld in de uitdrukking ‘schreeuwende (gehoor) of warme (gevoel) kleuren (gezicht)’. Hanteert een nog geen driejarig kind dan al een stijlfiguur waarvoor de Tachtigers zich niet hebben geschaamd? Ja zeker. Kinderen zijn kleine poëten, zoals volwassenen die prozaïsch spreken over een bittere (smaak) klacht (gehoor). Maar al te vaak worden vernieuwende kindertaal-

zinswendingen als sub-standaard ter zijde geschoven. Vernieuwing in taal is echter kinderwerk. ‘Zing jij nog eens scheel?’ vraagt ons driejarig zoontje die mijn kopstem zo grappig vond.

Uiteraard kunnen we het kind vriendelijk voorhouden dat je een zandbak niet kunt tegenkomen, dat tegenkomen niet voor zaken geldt maar voor personen. Zo’n driejarig kind heeft nog geen literaire kunst gelezen, maar als het in volwassentaal zou spreken, dan zou het vermanend de vinger opsteken en meedelen dat het hier een personificatie betreft.

Kinderlogica

Wij denken vaak dat kinderen op deze leeftijd niet logisch kunnen denken. Wanneer papa zogenaamd op een kinderstoeltje wil gaan zitten en het kind roept:

8. Ha, ha, het stoeltje is te groot voor papa, dan zeggen wij: hoe onlogisch. Het is toch net andersom. Maar op andere terreinen verbaliseert een kind heel logisch. Wij hebben het over het *aansteken* en *uitblazen* van een kaars, maar het kind vraagt gewoon:

9. Heb jij de kaars uitgestoken?

Het ‘te groot’ in zin 8 heeft overigens te maken met een eigenaardige verschijnsel dat juist op deze leeftijd, tussen twee en drie jaar, voorkomt. Bij tegengestelde woordparen (groot-klein, op-onder) kiest een kind vaak precies het verkeerde woord. In zin 8 was waarschijnlijk ‘klein’ bedoeld. Je krijgt in een situatie waarin een kind op schoot wil dan formuleringen als:

10. Mag ik af de schoot?

Deze wijze van taalhantering kan soms lijken op een pesterijtje van een vervelende peuter die zegt dat het hele kleine lego-stukje ónder het bed ligt, en dan ‘zogenaamd’ verbaasd reageert wanneer je met veel moeite onder het zeer lage bedje bent gaan kijken. Maar kindertaalstudies wijzen erop dat we hier niet van kwade wil mogen uitgaan.

Grammaticaregels

Tot slot nog twee voorbeelden van zinsbouwverschijnselen.

11. Ik zal jou luisteren. (Bedoeld is: ik zal naar jou luisteren.)

12. Ik ruik hem stinken. (Er wordt aan de pop geroken die lange tijd niet gewassen is.)

Wij zijn gewend aan het volgende onderscheid: ‘Feike speelt op het orgel’ en ‘Feike bespeelt het orgel’. In het laatste geval is er sprake van een lijdend voorwerp; in het eerste geval spreken we van een vaste voorzetselverbinding. Deze twee constructies geven in deze twee voorbeelden een subtiel betekenisverschil, maar vaak is het onderscheid niet duidelijk. Vergelijk ‘Hij (be)speelt (op) de fluit’. En tegenwoordig horen we ook veel meer ‘Hij kiest voor X’ in plaats van ‘Hij kiest X’, zonder duidelijk betekenisverschil. Een kind op deze leeftijd kent het onderscheid nog niet tussen werkwoorden die wél en werkwoorden die géén lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben. Het kind past in deze fase heel algemene regels toe die pas verfijnd of gedifferentieerd worden in wat de differentiatiefase wordt genoemd (2,5 à 3 tot 5 jaar).

Een heel aardig voorbeeld in dit verband is zin 12 ‘Ik ruik hem stinken’. Deze zin kun je in volwassentaal niet zeggen. Toch bevat deze zin een constructie die veel wordt gehanteerd. Wij kunnen zeggen:

13a. Ik zie dat de zon ondergaat.

13b. Ik zie de zon ondergaan.

De dat-zin uit 13a wordt een beknopte bijzin in 13b, waarbij het onderwerp uit de bijzin (de zon) tegelijkertijd dient als lijdend voorwerp in de hoofdzin. Voor de lezers die Latijn kennen, dit is de bekende *accusativus-cum-infinitivo*-constructie. Nu zou men verwachten dat dit bij elke lijdende voorwerpszin kan. Toch is dit niet het geval.

14a. Jan hoopt dat Piet komt.

14b. Jan hoopt Piet komen.

In 14b. zijn precies dezelfde veranderingen aangebracht als in 13b ten opzichte van 13a, maar toch is 14b geen Nederlands. Bij nadere beschouwing blijkt die variatie in 13 alleen bij een bepaald type werkwoorden op te treden. Het betreft hier vooral werkwoorden die een zintuiglijke gewaarwording uitdrukken.

15. Ik hoor Piet komen.

16. Ik voelde Piet achter me aankomen.

Bij ‘horen’, ‘zien’ en ‘voelen’ gaat het, maar ‘ruiken’ is een uitzondering. Kinderen echter storen zich niet aan uitzonderingen. Zij kunnen iemand ruiken stinken. Of zeggen volwassenen ook nog ‘Ik ruik de aardappels aanbranden’? Het blijft een groot raadsel hoe kinderen erin slagen deze en andere grammaticale regels in zo korte tijd te leren.

Kindertaal (V) februari/maart 1985

Naïeve taalbeschouwing

Denken kleine kinderen na over taal? Ja zeker. Volwassen taalgebruikers zijn soms aangenaam verrast wanneer ze ontdekken dat ‘geweten’ iets heeft te maken met ‘ik heb het geweten’. Maar aankomende taalgebruikers worden doorlopend met woorden geconfronteerd waarin de logica ver te zoeken is. Antwoord maar eens op de kindervraag: ‘Waarom is speelgoed goed?’ Leg maar eens uit dat ‘goed’ hier een ander ‘goed’ is. Een van onze dochters weigerde aanvankelijk het telwoord ‘vijf’ te gebruiken: ‘Nee, dat heet pink’. Het was alsof ze subtiel wraak nam: “als ‘goed’ iets kan betekenen dat ik niet kan vatten, dan kan ‘pink’ toch zeker een verwante betekenis erbij krijgen.” En dit alles vindt plaats in een periode dat een kind leert hoeveel verschillende gedaanten een werkwoord kan aannemen. Je bent een potlood aan het slijpen, en een kind babbelt: ‘gesloten hè of geslijpen. Ach nee geslepen. Ja, nou weet ik het weer.’

Bij zo’n nieuwsgierig omgaan met taal, valt op dat die vlek bij vader geen vadervlek heet. En in de kinderwereld hoort naast een papa- een mamagaai. Heel aardig in deze ‘naïeve’ taalbeschouwing is de kinderetymologie, dat wil zeggen: het veranderen van onbekende woorden in bekende woorden die er in klank of betekenis aan verwant zijn. In literatuur over kindertaal wordt bij dit verschijnsel onder andere als voorbeeld gegeven het ‘muurmeisje’ voor ‘het buurmeisje dat achter de muur woont’. Zo zeggen onze kinderen ‘korenvlees’ tegen ‘cornflakes’. Onder kinderetymologie valt echter ook de volgende taalbeschouwelijke opmerking na het horen van het sprookje Assepoester: ‘Mama, die fee heet zo, omdat ie altijd naar het feest gaat, hè?’ (Zie hierover A.M. Schaerlakens, *De Taalontwikkeling van het kind*. Wolters-Noordhoff, Groningen, 1977.) Hoe moeilijk is het om voorbeelden te verzamelen van dit verschijnsel! Misschien hebben mijn informantjes helemaal geen zin in taalbeschouwing. Uit mijn materiaal haal ik na veel speurwerk nog drie voorbeelden. Ik hoop dat u mij andere opstuurt.

Onze oudste dochter schrijft al briefjes en ook kaartjes voor haar operatiekamer. Ik mag dan niet binnenkomen. Op haar kamerdeur hangt een bordje STOP. OPEREREN. Toen zij na enige ‘openraties’ naar buiten kwam, zei ik, quasi-onverschillig en geheel zonder moedertaal-didactische bijbedoeling, maar wel zeer nadrukkelijk: ‘Zo, is het opérenen afgelopen?’ Nee, dat was fout, het moest zijn ‘openreren’. ‘Waarom?’, vroeg ik naïef. ‘Nou, logisch toch, je moet eerst iemand open-maken voordat hij beter wordt.’

De andere dochter oefent in gymnastiek, zet zich af vóór het bed en probeert erop te springen. Na enige oefening zegt ze vol trots: ‘Ik kan me nu al goed afstanden.’ ‘Zo, zo’, zeg ik weer quasi-onverschillig enz. ‘Ja, jij kunt je al goed afzetten.’ ‘Nee, afstanden!’ ‘Waarom?’ vroeg ik nu iets minder naïef. ‘Nou ik sta, en ik ben van het bed áf en dán spring ik.’ Je ziet het kind denken waarom het ‘afstanden’ moet zijn. Het eigenaardige is, dat ze koppig doorgaat met springen en een volgende keer ‘afzetten’ zegt.

In de auto voor het stoplicht, met enkele kinderen op de achterbank. Plotseling de opmerking: ‘Wat hangt jouw kópie laag!’ Het licht sprong op groen. Ik dacht nog: koopje, waar dan? Ik kon even niet antwoorden. Gelukkig maar. Op de achterbank ontwikkelde zich een inzichtgevende conversatie. Ik begreep al gauw dat ze het over mijn Deel III hadden. Ik wilde iets opvoedends zeggen, weer geheel enz., maar zei: ‘Ja, die kópie hangt wel laag.’ ‘Pas maar op’, hoorde ik een wijsneus op de achterbank zeggen, ‘als je die kópie kwijt bent, kun je je auto niet meer verkopen.’

Denk niet dat alleen kinderen dit doen. U doet ook aan pseudo-etymologie wanneer u ‘ijselijk’ in plaats van ‘eiselijk’ schrijft. Dit woord heeft niets te maken met ‘ijs’, maar is afgeleid van het Middelnederlandse werkwoord ‘eisen’ dat ‘gruwen’ betekent. Zo ook heeft ‘zondvloed’ niets te maken met ‘zonde’: de oude vorm luidt ‘sintvloed’ (grote vloed). Ook volwassen taalgebruikers vervormen woorden, maar dan heet het volksetymologie.

Nogmaals, voor voorbeelden van kinderen houd ik me aanbevolen, maar ik beveel u niets.